~Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері законодавства про пресу~

~Odpowiedzialność karna za czyny zabronione określone w ustawie prawo prasowe zagadnienia wybrane~

Каліcз Г. (Kalisz A.), викладач Інституту права та управління Вищої школи поліції в м. Щитно (Республіка Польща), комісар поліції

У виступі розкривається правова основа притягнення до відповідальності за правопорушення у сфері законодавства Республіки Польща про пресу. Проаналізовані проблеми, наведені факти колізії законодавства, запропоновано окремі шляхи вирішення проблеми.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 roku - Prawo prasowe (Dz. U. z 1984 r., nr 5, poz. 24) nie definiuje pojęcia przestępstwa prasowego. Doktryna przyjmuje, że przestępstwa związane z działalnością prasową można podzielić na dwie kategorie: przestępstwa popełnione w prasie, np. zniesławienie (art. 212 § 1 i 2 k.k.), znieważenie (art. 216 § 1 i 2 k.k.) oraz przestępstwa stypizowane w ustawie Prawo prasowe.

Z treści przepisu art. 53 ustawy Prawo prasowe wynika, że ustawodawca do przestępstw prasowych zalicza obie wymienione kategorie czynów zabronionych. Przepis ten stanowi, że sprawy o przestępstwa określone w art. 43 i art. 44 podlegają rozpoznaniu przez sąd okręgowy, a określone w art. 45-49a 47-49a oraz o przestępstwa popełnione w prasie - przez sąd rejonowy. Analizując piśmiennictwo przedmiotu spotkać można także podział przestępstw prasowych na przestępstwa prasowe właściwe (porządkowo-prasowe) oraz na przestępstwa prasowe niewłaściwe (popełnione w treści materiału prasowego). Przestępstwo prasowe niewłaściwe jest formą popełnienia przestępstwa zwykłego , oczywiście z tym zastrzeżeniem, ze jednocześnie mamy do czynienia z

naruszeniem wolności prasy w zakresie tworzenie opinii publicznej. Z uwagi na to, że mamy z nim do czynienia wtedy, gdy dochodzi do opublikowania materiału prasowego, występuje szczególna kwalifikacja przestępstwa prasowego, które samo w sobie jest przestępstwem skutkowym. Konieczny jest bowiem efekt w postaci opublikowania materiału prasowego [1].

Do odpowiedzialności za naruszenie prawa spowodowane opublikowaniem materiału prasowego stosuje się zasady ogólne. Oprócz kar przewidzianych w części szczególnej kodeksu karnego [2] sąd, uznając dziennikarza za winnego przestępstwa popełnionego w prasie lub jednego z czynów przewidzianych w przepisach karnych ustawy Prawo prasowe, może orzec wobec niego środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu albo zakaz zajmowania określonego stanowiska, jeżeli uzna, że nadużył on przy popełnianiu przestępstwa swojego zawodu lub że wykonywanie przez niego zawodu dziennikarza zagraża interesowi społecznemu. Na podstawie z art. 41 § 1 k.k. sąd może orzec na okres od roku do lat dziesięciu zakaz zajmowania określonego stanowiska albo wykonywania określonego zawodu, jeżeli sprawca nadużył przy popełnianiu przestępstwa stanowiska lub wykonywanego zawodu albo okazał, że dalsze zajmowanie stanowiska lub wykonywanie zawodu zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.

W wyniku działalności dziennikarzy niejednokrotnie dochodzi do realizacji ustawowych znamion przestępstw, a zwłaszcza czynów skierowanych przeciwko czci człowieka. Najczęstszymi występkami popełnianymi przez dziennikarzy są: tzw. zniesławienie prasowe (art. 212 § 2 k.k.) i znieważenie w prasie (art. 216 § 2 k.k.). Także ustawa Prawo prasowe zawiera szereg przepisów określających zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej, a należą do nich: przepisy karne, które przewidują odpowiedzialność za czyny popełniane przez przedstawicieli prasy i mediów (art. 45 – 49a), przepisy karne, które przewidują odpowiedzialność za czyny popełniane na

szkodę prasy i mediów (art. 43 – 44), przepisy normujące szczególne środki karne (art. 37a) i zabezpieczające (art. 22), przepisy regulujące zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej przez redaktora naczelnego (art. 25 ust. 4 i art. 49a) oraz przepisy wyłączające odpowiedzialność karną i cywilną (art. 41 i 42).

Przepis art. 45 ustawy Prawo prasowe typizuje wykroczenie. Zgodnie z art. 54 c tej ustawy orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w art. 45, następuje na podstawie przepisów ustawy Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia [3]. Natomiast art. 49 ustawy Prawo prasowe to przepis blankietowy, przewidujący kary grzywny i ograniczenia wolności za naruszenie przepisów: art. 3, 11 ust. 2, art. 14, 15 ust. 2 i art. 27.

Przepisy karne przewidujące odpowiedzialność za czyny popełniane na szkodę prasy i mediów to art. 43 i 44 ustawy Prawo prasowe. Artykuł 43 stanowi, że: «Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia dziennikarza do opublikowania lub zaniechania opublikowania materiału prasowego albo do podjęcia lub zaniechania interwencji prasowej podlega karze pozbawienia wolności do lat 3». Indywidualnym przedmiotem ochrony typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie wolność wypowiedzi dziennikarskiej, i wolność prasy. Dodatkowym przedmiotem ochrony jest wolność od gróźb i nietykalność cielesna. Występek ten jest czynem powszechnym, sprawcą może być każda osoba zdolna do ponoszenia odpowiedzialności karanej. Czynność sprawcza polega na używaniu przemocy lub groźby bezprawnej. Jest to przestępstwo bezskutkowe, dokonane z chwilą realizacji znamion czynności sprawczej. Strona podmiotowa charakteryzuje się umyślnością w zamiarze bezpośrednim – sprawca działa w celu zmuszenia dziennikarza do opublikowania lub zaniechania opublikowania materiału prasowego albo do podjęcia lub zaniechania interwencji prasowej. **Użycie przemocy to oddziaływanie środkami fizycznymi, nakierowane na**

przełamanie lub uniemożliwienie oporu ofiary i mające na celu niedopuszczenie do swobodnego powstania i wykonania aktu woli ofiary, albo nastawienia jej procesów motywacyjnych w kierunku zachowania pożądanego przez sprawcę [4].

W przepisie art. 115 § 12 k.k. ustawodawca podaje definicję groźby bezprawnej stanowiąc, że jest nią zarówno groźba, o której mowa w art. 190, jak i groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej; nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem. Artykuł 190 k.k. przewiduje odpowiedzialność dla tego, kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona.

Przepis art. 43 ustawy Prawo prasowe to przepis szczególny w stosunku do art. 191 § 1 k.k., który stanowi, że kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. W przypadku, gdy w wyniku zastosowanej przemocy dojdzie do spowodowania u innej osoby uszczerbku na zdrowiu, w grę będzie wchodził rzeczywisty zbieg przepisu art. 43 ustawy Prawo prasowe z przepisami: art. 156 lub 157 k.k. Gdy zaś sprawca działając w celu zmuszenia dziennikarza do zaniechania opublikowania materiału lub zaniechania interwencji prasowej, pozbawi dziennikarza wolności, również możliwa jest kumulatywna kwalifikacja prawna przepisu art. 43 ustawy Prawo prasowe z przepisem art. 189 § 1, 2 lub 3 k.k.

Nadmienić warto, że ustawa Prawo prasowe nie definiuje pojęcia interwencji prasowej. Zdaniem J. Sobczaka pod pojęciem podjęcia lub zaniechania interwencji prasowej ustawodawca rozumie etap zbierania materiału. Interwencja prasowa, polegająca na przedstawieniu opinii publicznej określonych zdarzeń, ma już sama w sobie charakter

publikacji [5].

Artykuł 44ust. 1 ustawy Prawo prasowe stanowi, że :»Kto utrudnia lub tłumi krytykę prasową podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności». Na podstawie ustępu drugiego tego przepisu tej samej karze podlega, kto nadużywając swego stanowiska lub funkcji działa na szkodę innej osoby z powodu krytyki prasowej, opublikowanej w społecznie uzasadnionym interesie. Indywidualnym przedmiotem ochrony typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie wolność prasy w zakresie prawa do krytyki. Występek określony w ust. 1 jest czynem powszechnym, jego sprawcą może być każda osoba zdolna do ponoszenia odpowiedzialności karanej. Natomiast występek określony w ust. 2 jest czynem indywidualnym jego sprawcą może być jedynie osoba zajmująca takie stanowisko lub pełniąca takie funkcje, które może nadużyć, działając na szkodę innej osoby, z powodu krytyki prasowej opublikowanej w społecznie uzasadnionym interesie.

Czynność sprawcza przestępstwa określonego w ust. 1 polega na utrudnianiu lub tłumieniu krytyki prasowej, a czynu określonego w ust. 2 na działaniu na szkodę innej osoby z powodu krytyki prasowej. w przypadku czynności sprawczej polegającej na «utrudnianiu»– przestępstwo bezskutkowe. W przypadku czynności sprawczej polegającej na «tłumieniu»– przestępstwo skutkowe. Skutkiem jest to, że materiał krytyczny nie ukazał się w ogóle, bądź też ukazał się w wersji zmodyfikowanej [6]. Przestępstwo stypizowane w ust. 2 to występek bezskutkowy, dokonany z chwilą realizacji znamion czynności sprawczej. Strona podmiotowa czynu określonego w ust. 1 charakteryzuje się umyślnością w zamiarze bezpośrednim i ewentualnym, natomiast czynu opisanego w ust. 2 umyślnością jedynie w zamiarze bezpośrednim. Sprawca działa bowiem z powodu krytyki prasowej, opublikowanej w społecznie uzasadnionym interesie. Sąd Najwyższy w wyroku z 25 września 1973 r. (V KRN 358/73, OSNKW 1974, nr 2, poz. 27) stwierdził, że społecznie uzasadniony interes nie może być rozumiany w sposób abstrakcyjny, bowiem jest pojęciem

konkretnym i musi wynikać z określonej sytuacji, wymagającej obrony tego interesu nawet z naruszeniem dobrego imienia innej osoby, grypy osób lub instytucji. Należy więc uznać, że nie będzie odpowiadał z art. 44 ust. 2 ustawy Prawo prasowe ten sprawca, który, nadużywając swego stanowiska lub funkcji, działa na szkodę jednostki, ale czyni to z powodu krytyki opublikowanej z innych powodów niż interes uzasadniony społecznie (np. z powodów osobistych). Artykuł 44 ust. 1 ustawy Prawo prasowe koresponduje z normą określoną w art. 6 ust. 4 tejże ustawy, zgodnie z którym nie wolno utrudniać prasie zbierania materiałów krytycznych ani w inny sposób tłumić krytyki. Przepis art. 44 ust. 2 ustawy Prawo prasowe – to odniesie do ogólnej zasady skonstruowanej w art. 5 ust. 2 tejże ustawy, który stanowi, że nikt nie może być narażony na uszczerbek lub zarzut z powodu udzielenia informacji prasie, jeżeli działał w granicach prawem dozwolonych.

Utrudnianie krytyki to stanowienie lub stwarzanie przeszkód, przeszkadzanie w procesie przedstawiania ujemnych ocen i zjawisk. W praktyce głównie chodzi o utrudnianie zbierania krytycznych materiałów (np. bezzasadna odmowa udostępnienia materiałów, które skutkowałyby krytycznymi ocenami w prasie) [7]. Natomiast tłumienie krytyki to stawianie przeszkód dziennikarzowi w zbieraniu krytycznych materiałów, w tym utrudnianie dostępu do informacji publicznej. Tłumieniem są także interwencje w redakcji mające na celu uniemożliwienie przedstawienia w artykule lub audycji zbieranych, krytycznych materiałów. W przypadku, gdy tłumienie krytyki ma miejsce przy użyciu groźby bezprawnej w stosunku do dziennikarza w celu zmuszenia go do zaniechania publikacji materiału prasowego, sprawca powinien odpowiedzieć za przestępstwo kwalifikowane kumulatywnie z art. 43 ustawy Prawo prasowe i art. 44 ust. 1 ustawy Prawo prasowe w zw. z art. 11 § 2 k.k. [8].

Przepisy karne przewidujące odpowiedzialność za czyny popełniane przez przedstawicieli prasy i mediów to art. 45 – 49a ustawy Prawo prasowe. Artykuł 45 ustawy Prawo

prasowe określa wykroczenie wydawania dziennika lub czasopisma bez rejestracji albo dziennika lub czasopisma zawieszonego. Indywidualnym przedmiotem ochrony typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie są zasady uczciwej konkurencji, które wymagają by na rynku nie pojawiały się identycznie brzmiące tytuły i przez to mogące wprowadzić w błąd co do tożsamości dziennika lub czasopisma. Dodatkowo ustawodawca chroni tym przepisem porządek publiczny w zakresie ustalenia podmiotu odpowiedzialnego za naruszenie prawa dokonane przez prasę i w prasie [9]. Jest to wykroczenie formalne. Jego dokonanie następuje z chwilą wydania dziennika lub czasopisma. Strona podmiotowa zaś charakteryzuje się umyślnością w zamiarze bezpośrednim i ewentualnym.

Przepis art. 20 ustawy Prawo prasowe stanowi, że wydawanie dziennika lub czasopisma wymaga rejestracji w sądzie wojewódzkim właściwym miejscowo dla siedziby wydawcy, zwanym dalej «organem rejestracyjnym». Do postępowania w tych sprawach stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego [10] o postępowaniu nieprocesowym, ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy (ust.1). Wniosek o rejestrację powinien zawierać: tytuł dziennika lub czasopisma oraz siedzibę i dokładny adres redakcji, dane osobowe redaktora naczelnego, określenie wydawcy, jego siedzibę i dokładny adres, częstotliwość ukazywania się dziennika lub czasopisma. Postanowienia zarządzające wpis do rejestru sąd uzasadnia tylko na wniosek (ust. 3). Wydawanie dziennika lub czasopisma można rozpocząć, jeżeli organ rejestracyjny nie rozstrzygnął wniosku o rejestrację w ciągu 30 dni od jego zgłoszenia (ust. 4). O zmianie danych, o których mowa w ust. 2, należy zawiadomić niezwłocznie organ rejestracyjny (ust.). Organ rejestracyjny odmawia rejestracji, jeżeli wniosek nie zawiera danych, o których mowa w art. 20 ust. 2, lub jej udzielenie stanowiłoby naruszenie prawa do ochrony nazwy istniejącego już tytułu prasowego. Organ rejestracyjny może również zawiesić wydawanie dziennika lub

czasopisma na czas określony, nie dłuższy niż rok, jeżeli w ciągu roku co najmniej trzykrotnie w tym dzienniku lub czasopiśmie zostało popełnione przestępstwo. Rejestracja dziennika lub czasopisma traci ważność w razie niewydania dziennika lub czasopisma przez okres roku od dnia nabycia uprawnień do ich wydawania na czas nie oznaczony lub przerwy w ich wydawaniu przez okres roku, jeżeli redakcja nie wystąpiła o zachowanie rejestracji.

Artykuł 47 ustawy Prawo prasowe określa występek niedopełnienia obowiązku opublikowania komunikatu urzędowego, ogłoszenia sądu lub innego organu państwowego oraz listu gończego. Indywidualnym przedmiotem ochrony typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie jest prawo do informacji oraz interes społeczeństwa, polegający na informowaniu społeczeństwa w prasie o komunikatach urzędowych, ogłoszeniach sądów i innych organów państwowych, a także listach gończych; w części, w której dotyczy publikacji listów gończych, dobrem chronionym jest również interes wymiaru sprawiedliwości [5]. Jest to przestępstwo formalne, które może być popełnione umyślnie tylko w zamiarze bezpośrednim.

Na podstawie art. 34 ust. 1 redaktor naczelny jest obowiązany opublikować nieodpłatnie, w miejscu i w czasie właściwym ze względu na tematykę i na charakter publikacji, komunikat urzędowy pochodzący od naczelnych i centralnych organów państwowych, w tym pochodzący od naczelnych i centralnych organów administracji państwowej, jeżeli został nadesłany przez rzecznika prasowego rządu ze wskazaniem, że publikacja jest obowiązkowa. Obowiązek ten dotyczy również: wydanych na podstawie ustaw obwieszczeń, uchwał lub zarządzeń pochodzących od organów administracji rządowej w województwie, nadesłanych w formie zwięzłych komunikatów w celu ogłoszenia w dzienniku lub odpowiednim czasopiśmie na terenie jego działania oraz komunikatów przekazywanych przez organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego w zakresie sytuacji kryzysowych, o

których mowa w ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89, poz. 590).

Przepis art. 35 ust. 1 nakłada na redaktora naczelnego dziennika obowiązek opublikowania odpłatnie we wskazanym lub uzgodnionym terminie: prawomocnego wyroku sądu lub innego orzeczenia zawierającego klauzulę o opublikowaniu oraz ogłoszenia sądu lub innego organu państwowego. Ustęp drugi art. 3 nakłada na redaktora naczelnego dziennika obowiązek opublikowania nieodpłatnie, we wskazanym lub uzgodnionym terminie, listu gończego.

Przepis art. 48 ustawy prawo Prasowe określa występek rozpowszechniania materiału prasowego objętego przepadkiem lub prasy zabezpieczonej jako dowód rzeczowy. Indywidualnym przedmiotem ochrony typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie jest porządek prawny w zakresie wykonywania orzekanych przez sądy: środka karnego w postaci przepadku oraz środka zabezpieczającego w postaci zabezpieczenia materiału prasowego. Występek ten jest czynem powszechnym, jego sprawcą może być każda osoba zdolna do ponoszenia odpowiedzialności karnej. Jest to przestępstwo formalne które może być popełnione umyślnie w zamiarze bezpośrednim i ewentualnym.

Przepadek to środek karny określony w kodeksie karnym (art. 39 pkt 4 k.k.) jako przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa (art. 44 § 1 k.k.) albo które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 2 k.k.). Przepadek materiału prasowego może zostać orzeczony także na podstawie art. 37a ustawy Prawo prasowe w razie skazania za przestępstwo popełnione przez opublikowanie materiału prasowego jako środek karny. Środek ten został przewidziany fakultatywnie i może dotyczyć tylko materiału opublikowanego, a nie jedynie przeznaczonego do publikacji.

Przepisy regulujące zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej przez redaktora naczelnego to art. 25 ust. 4 i art. 49a ustawy Prawo prasowe. Artykuł 25 ust. 4 ustawy Prawo

prasowe stanowi, że redaktor naczelny odpowiada za treść przygotowywanych przez redakcję materiałów prasowych oraz za sprawy redakcyjne i finansowe redakcji w granicach określonych w statucie lub właściwych przepisach. Jest również obowiązany do dbania o poprawność języka materiałów prasowych oraz przeciwdziałania jego wulgaryzacji. Natomiast przepis art. 49a tejże ustawy – stanowiący typ czynu zabronionego – wskazuje, że redaktor, który nieumyślnie dopuścił do opublikowania materiału prasowego zawierającego znamiona przestępstwa, o którym mowa w art. 37a, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. Sąd Apelacyjny w Warszawie zauważył, że z treści art. 7 ust. 2 pkt 7 oraz art. 25 ust. 1 i 4 ustawy Prawo prasowe wynika, że redaktor naczelny posiada uprawnienia do decydowania o całokształcie działalności redakcji i nią kieruje. Jest też osobą odpowiedzialną za treść przygotowywanych przez redakcję materiałów prasowych. Redaktor naczelny, z jednej strony, zawsze może wpłynąć na ukazanie się i kształt każdej publikacji, a z drugiej strony, obowiązany jest wprowadzić w redakcji takie standardy, procedury i system kontroli przestrzegania prawa oraz zasad etyki zawodowej, by do publikacji bezprawnych nie dochodziło. Uchybiając tym ogólnym i szczególnym obowiązkom, musi się liczyć z odpowiedzialnością prawną. Uzasadnia to skonstruowanie, według zasad logicznego rozumowania, domniemania faktycznego, że redaktor naczelny, ze względu na posiadany zakres kompetencji, jest osobą, która spowodowała opublikowanie materiału prasowego [11].

Sądu Najwyższego zauważył, że możliwość zastosowania przez sąd domniemania faktycznego, przewidzianego w art. 231 k.p.c., nie może być interpretowana jako złagodzenie - wynikającego z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. - obowiązku dowodzenia przez stronę faktów, z których wywodzi ona skutki prawne. Zastosowanie domniemania faktycznego powinno mieć miejsce w postępowaniu sądowym wówczas, gdy brak jest bezpośrednich środków dowodowych albo istnieją

znaczne utrudnienia dowodowe dla wykazania faktu, a jednocześnie jego ustalenie jest możliwe przy zastosowaniu reguł logicznego rozumowania przy uwzględnieniu zasad wiedzy i doświadczenia życiowego. Redaktor naczelny, ze względu na posiadany zakres kompetencji, jest osobą, która spowodowała opublikowanie materiału prasowego. Konsekwencją ustalenia faktycznego wynikającego z tego domniemania jest zastosowanie art. 38 ust. 1 oraz art. 37 ustawy Prawo prasowe wobec redaktora naczelnego z chwili publikacji materiału prasowego. Sądu uznał, że zastosowanie domniemania faktycznego, konstruowanego przy uwzględnieniu art. 7 ust. 2 pkt 7 oraz art. 25 ust. 1 i 4, a nie art. 38 ust. 1 ustawy Prawo prasowe nie oznacza bezgranicznej odpowiedzialności redaktora naczelnego. Możliwe jest bowiem podważenie wniosków wynikających z takiego domniemania faktycznego poprzez wykazanie okoliczności wykluczających wpływ redaktora naczelnego na publikację określonego materiału prasowego, np. z powodu choroby, nieobecności, określonego podziału obowiązków wewnątrz redakcji [12].

Na mocy art. 25 ust. 4a ustawy Prawo prasowe w wypadku gdy redaktor naczelny uzyskuje immunitet procesowy, obowiązany jest wskazać redaktora, który ponosi odpowiedzialność określoną w art. 49a tejże ustawy. Ustawodawca nie wskazuje jednak, jakie konsekwencje może spowodować niezastosowanie się przez redaktora naczelnego do obowiązku wynikającego z treści art. 25 ust. 4a ustawy Prawo prasowe i niewyznaczenie redaktora ponoszącego taką odpowiedzialność.

W ustawie Prawo prasowe ustanowiono także przepisy normujące szczególne środki karne (art. 37a) i zabezpieczające (art. 22). Artykuł 37a. ustawy Prawo prasowe stanowi, że w razie skazania za przestępstwo popełnione przez opublikowanie materiału prasowego, sąd może orzec jako karę dodatkową przepadek materiału prasowego. Oczywiście na gruncie obowiązującego kodeksu karnego przepadek materiału

prasowego stanowi środek karny. Sąd Najwyższy uznał, że przestępstwem, o którym mowa w art. 37a ustawy Prawo prasowe, jest nie tylko taki czyn przestępny, do którego znamion ustawowych należy działanie poprzez opublikowanie materiału prasowego i jest on wymieniony *expressis verbis*, lecz również i inny czyn przestępny, jeżeli jego znamiona zostały zawarte w treści opublikowanego materiału prasowego [13].

Orzeczenie przepadku materiału prasowego ma charakter fakultatywny i pozostawione jest uznaniu sądu. Może ono nastąpić zarówno w razie skazania za przestępstwo z art. 49a ustawy Prawo prasowe, jak i wówczas, kiedy publikacją materiału prasowego wyczerpano znamiona przestępstw takich jak np. zniesławienie, czy tez znieważenie.

Ustawa traktuje materiał prasowy, w wyniku którego popełnione zostało przestępstwo, jako narzędzie przestępstwa. Orzeczenie przepadku materiału prasowego, poprzez opublikowanie którego popełnione zostało przestępstwo, nie byłoby możliwe, gdyby nie zostało w sposób wyraźny przewidziane w art. 37a ustawy Prawo prasowe. Przepis art. 44 § 2 k.k. pozwala wprawdzie orzec przepadek przedmiotów stanowiących mienie ruchome, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, jednak zgodnie z art. 44 § 6 k.k., jeśli przedmioty te nie stanowiły własności sprawcy, przepadek można orzec tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie. Stąd przepadek materiału prasowego na podstawie art. 44 § 2 k.k. jest możliwy tylko wtedy, gdy opublikowany materiał jest własnością sprawcy. W ten sposób art. 37a zdaje się uzupełniać dyspozycje art. 44 § 2 i 6 k.k. Przepadek przedmiotów sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego oraz wówczas, gdy społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania albo stwierdzenia, że zachodzi okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego (art. 100 k.k.) [5].

Na postawie art. 187 k.k.w. sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg urzędowi skarbowemu, właściwemu ze względu na siedzibę

sądu pierwszej instancji, w celu wykonania środka karnego w postaci orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa. Osoba, która pomimo orzeczonego przepadku rozpowszechnia objęte nim materiały, ponosi odpowiedzialność karną za występek określony w art. 48 ustawy Prawo prasowe. Na mocy zaś art. 22 ustawy Prawo prasowe, organ rejestracyjny może zawiesić wydawanie dziennika lub czasopisma na czas określony, nie dłuższy niż rok, jeżeli w ciągu roku co najmniej trzykrotnie w tym dzienniku lub czasopiśmie zostało popełnione przestępstwo. Przepis ten należy interpretować uwzględniając treści art. 37b ustawy Prawo prasowe, który to stanowi, że sąd przekazuje właściwemu organowi rejestracyjnemu zawiadomienie o wyroku skazującym za przestępstwa, o których mowa w niniejszym rozdziale, niezwłocznie po uprawomocnieniu.

Bibliografia:

1. E. Czarny Drożdżejko, Przestępstwa prasowe. Francuska regulacja dotycząca przestępstw prasowych i jej odniesienie do polskiego systemu prawnego, Warszawa 2013, s. 83.

2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 1997 r., nr 88, poz. 552 ze zm.

3. Ustaw z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 395.

4.M. Gałązka, A. Kalisz, Prawo karne materialne. Wybrane przepisy części szczególnej. Tablice poglądowe, Szczytno 2013, s. 193.

5. J. Sobczak, Prawo prasowe. Komentarz, Warszawa 2008, s. 869.

6. M. Mozgawa, Odpowiedzialność karna za przestępstwa prasowe, Prawo w działaniu. Sprawy karne, A. Siemaszko (red.), Warszawa 2008, s. 29.

7. M. Bojarski, W. Radecki, Pozakodeksowe prawo karne, t. III: Przestępstwa w dziedzinie porządku publicznego, wyborów, polityki i inicjatywy ustawodawczej, pracy i ubezpieczeń społecznych, kultury i własności intelektualnej. Komentarz, Warszawa 2003, s. 382.

8. P. Szustakiewicz, Ochrona powszechnego dostępu do informacji, «Prokuratura i Prawo» 2003, nr 5, s. 73.

9. E. Ferenc – Szydełko, Prawo prasowe. Komentarz, Kraków 2010, s. 227.

10. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania

cywilnego, Dz. U. z 1964 r., nr 43, poz. 296 ze zm.

11. Wyrok S. Apel. w Warszawie z 10 kwietnia 2013 r., VI ACa 1347/12, Lex nr 1331148.

12. Wyrok SN z 2 grudnia 2010 r., I CSK 11/10, Lex nr 737365.

13. Uchwała SN z 28 października 1993 r., OSNKW 1993, nr 11, poz. 70.

~Проведення освідування при розслідуванні злочинів проти особи~

Лук'янчиков Є.Д., професор кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Н аціональної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, профессор

Лук'янчиков Б.Є., професор кафедри криміналістики та судової медицини аціональної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Однією з поширених і специфічних слідчих (розшукових) дій у провадженнях про заподіяння тілесних ушкоджень є освідування. За характером така слідча (розшукова) дія у багатьох випадках є невідкладною. Зволікання з її проведенням може призвести до об'єктивних змін, внаслідок чого сліди злочину на тілі людини можуть зникнути або будуть знищені заінтересованими особами. В ряді випадків необхідність термінового проведення освідування обумовлюється характером вчиненого кримінального правопорушення. Освідуванням можна виявити сліди, які свідчать про факт правопорушення, що є підставою для прийняття рішення про внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Разом з тим, освідування є слідчою (розшуковою) дією проведення якої може здійснюватися тільки після внесення відомостей про злочин до ЄРДР.

Освідування як засіб формування доказів відоме з давніх часів. За пізнавальними прийомами та